

Budapestre vonatkozó ujságcikkek

Osztályozás

Tárgy

057

Hely

Idő

"1931"

Személy

Szerző:

Pásztor Mihály

Cím:

Pesti címtár

Forrás:

Magyar Hírlap

Pp.

1931. II. 29.

(Hely)

(Idő)

(Köt. v. füz.)

(O)

PESTI CÍMTÁR

Furcsa dolog történt a minap Londonban. A Postmaster General, magyarán az angol postaügyi miniszter, visszautasította a Post office Directory-t, vagyis az angol posta hivatalos címjegyzékét. A visszautasításnak az a magyarázata, hogy az új címjegyzék 11 libra és 7 uncia súlyú. Szóval, több mint 5 kilogram. Már pedig az angol posta 5 kilónál súlyosabb könyveket nem szállít. Az eset alkalmából a londoni lapok elmesélik, hogy a hivatalos postacímtár első kötete 1800-ban jelent meg. 3900 oldala volt ennek a 130 esztendőes címtárnak és 12.000 név volt benne akkor, amikor Londonnak körülbelül kilencszázezer lakója lehetett. London város bankárainak, kis- és nagykereskedőinek a címeit találjuk meg ebben az érdekes könyvben, amelyben benne vannak a hivatalok és gyárosok addresszei is. A sok minden okos dologon kívül praktikus tanácsokkal is szolgál a postai címtár. Például a százharminc év előtti londoniak megtanulhatták belőle, hogy miképpen küldjenek bankjegyet a postán, hogy ne kelljen félniük attól, hogy a pénzük elvész. Azt tanítja a címtár, hogy leghelyesebb, ha a pénz feladója kettészakítja a bankót és csak a felét küldi el a címzettnek, a bankó másik felét pedig egy másik levélben expedálja. A címtárban természetesen megtalálható London minden nevezetessége. Tempeloma, színháza, uccái és pontosan fel vannak sorolva az érdekesebb látványok és a nevezetes házak és paloták. De hol vannak már ezek a régi paloták és nevezetességek, amelyekről a Post office Directory címtára annyi büszkeséggel emlékezik meg! Eltűntek, elpusztultak. Aminthogy hiába keresnők

a mai Londonban a százharminc év előtti Londont. A régi színházak közül már egy sincs. De nemcsak a színházak és paloták tűntek el, de uccák, sőt egész városrészek pusztultak el azóta. Helyükbe új palotákat építettek, új uccákat vágtak a maiak. Egyik-

másik uccának még a nevét is elfelejtették, úgyhogy a városhisztórikusok hiába próbálják kinyomozni őket a régi mappák segítségével.

Érdekes, hogy Pest város első címtára is körülbelül olyan idős, mint a londoni. Ez is százharminc esztendővel ezelőtt jelent meg először, természetesen német nyelven. Az volt a címe, hogy *Adressbuch der Stadt Pesth*. Budán nyomták, *Landerer Anna* nyomdájában és a 198 oldalas címtárat *Ráth Pál pesti szemorvos* szerkeztette. Azt mondja bevezetőjében, hogy szükség van ilyen könyvre a bennszülötteknek és idegeneknek egyaránt, hogy a pesti iparosságot, kereskedelmet és a hivatalokat megismerhessék azok, akik meg akarják imerni. Egyébként — írja a kitűnő szemorvos — ilyen könyv már van Bécsről, Párizsról, Londonról, Berlinről és Hamburgról is; miért ne legyen Magyarország kereskedelmi főváosáról is.

Ráth Pál könyve ősapja a budapesti vaskos cím- és lakjegyzéknek. A derék szemorvos körülötte könyvét némi változtatással *Adresskalender* címen kiadta 1805-ben is. Ez a második kötet azonban — nyilván költségkímélésből — az elsőnél rosszabb papíron jelent meg és egy váci nyomdában, *Gottlieb Antanál* nyomták. A harmadik pesti címtár 1811-ben látott napvilágot és *Jung János* jogi doktor a bécsi császári egyetemen, a magyar történelmi tudomány rendkívüli tanára, szerkes-

tette. Jelent meg egy címtár 1822-ben is. Ennek *Vojdisek József* városi hivatalnok a szerkesztője, ugyanaz, aki *Széchenyi István Hítel* című brosuráját németre fordította. A legtökéletesebb címtár azonban *Dorffinger András* budai kamarai igazgató könyve. Ez a könyv úgy tartalomában, mint terjedelmében tökéletes és méltán megérdemelte a kortársak elismerését.

Ezek a régi címtárak hű tükrök a régi Pestnek és hűséges képet adnak arról az életről,

amely a postakocsi Bécsbe. A városi tanács és a „századosok“ (így hívták a városatyákat koriban) névsora mind-mind megtalálható *Ráth Pál* szemorvos címtárában. De természetesen arról is informál, hogy kik a kereskedők és kik a mesteremberek. *Ráth Pál* másolék címtára már nemcsak német nyelven, hanem jóízű magyar szóval is megmagyarázza, hogy kit hol kell keresni! Ezek a magyar titulusok nemcsak azért érdekesek, mert egyik-másikról ma már szinte bajos megállapítani, hogy valamikor, több mint száz esztendővel ezelőtt mi volt a jelentőségük, hanem érdekes azért is, mert a mesterségek között akad jó néhány, amely az idők folyamán elenyészett. Lomtárba kergette a fejlődő géptechika és a gyárak. A mult század elején még meglehetősen előkelő ipar lehetett a *posztónyírók* céhe. Ezek is kivesztek, mint a *kártyafestők*. A kártyákat ugyanis a mult század közepén már géppel és gyárilag kezdték készíteni. Volt egy ipar, amelyet magyarul *pillangóverőnek*, németül *Findler und Derley* *Buillonsververtiger*-nek neveztek. Ma nehéz lenne megállapítani, hogy tulajdonképpen mik is voltak ezek a pillangóverők. *Gyűszűszőknek* neveztek a tűcsinálókát; *berbencéseknek* azokat, akik fából piksziseket és faszobrokat készítettek. Voltak „barométerszinálók“ és *iszákos* volt a neve a *Tassner*-nek. Voltak „legyező's árnyék tartósok“ és voltak *Krepin-szővők* (*Krepinmacher*). Ezek a krepinszővők

mellbodorkészítők voltak, mert az akkori divathoz hozzátartozott ez is. A *Zeugschmiedet* 1830-ban *circalmasnak* fordítja *Patasics József*; a *Plattierer*-t „ércborítónak“, a *Florund Zeugmacher*-t „fátyol- és matériaszövő“-nek. *Gomböntő* volt a *Gürtler*. A *Perückenmacher* volt a parókakészítő és hajbodorító. De külön céh foglalkozott a hajfonással. Ezeket latinul *Capillorum textores*-nek neveztek. Mivel sokat adtak a divatra nyolc mester élt Budapesten a keményítőcsinálásból. „Pépes papírnak“ neveztek a nappendeklit. Volt külön seretőöntő, sarkantyús, szegcsináló és szítaszövő céh. Azután volt egy foglalkozás: a „vargaeszköz csináló“. Ezt *Gradlräger*-nek hívták németül. Ma se tudom, hogy mit fán terem ez a mesterség. Sokan éltek virágcsinálásból és jó üzleteket csináltak „az asszonyi ékességeket kereskedők“, valamint a galantéria és nürnbergi portékákkal, meg a jóillatú kenőcsökkel és nedvességekkel kereskedők. Volt külön pamuk-, külön pántlika-, külön rófoskereskedő. A selymet és teveszört együtt árulták. De külön kereskedők foglalkoztak a szőrös bőrökkel.

Ilyen világ volt ez a régi világ és ilyen volt az ipara és kereskedelme. A „szénál“-t *vevés's eladást szerzőknek*, vagy *hajhászoknak* neveztek. A borotváló borbélyok nem foglalkozhattak sem hajbodorítással, sem hajfonással és parókakészítéssel, mert az érvágás volt az ő igazi főfoglalkozásuk. A gép átalakította ezt a régi világot, átforgatta, standardizálta az ízlést, a fogyasztást és mindent. Még a divatot is. Eltűnt a copf és vele együtt a paróka csináló is. A férfiak ma már nem hordanak keményített mellbodrot és nincs szükség a krepinverőkre. A régiek rajongtak a csinált virágért, a maiak az eleven világban gyönyörködnek, de a „jóillatú kenőcsökkel és nedvességekkel“ ma is lehet üzlet csinálni.

PÁSZTOR MIHÁLY